

ШКОЛА РЕВОЛЮЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ.

Третій Конгрес дав перше, але не повне, роз'яснення картини могутнього розвитку комуністичного руху у всіх краях світа. Не тільки на І, але і на ІІ Конгресі комуністичні партії представляли собою скорше пропагандистські товариства, чим дійсні партії революційної класової боротьби. В тім відношенні за минулий рік зроблено величезний крок вперед.

Але в той самий час минулий рік викрив величезні труднощі, котрі буржуазія видигає на революційний шлях пролетаріату. Чим більше розкривається банкрутство буржуазії, як правлячої класи, її неспосібність відбудувати капіталістичне господарство зруйноване війною, тим більше буржуазні правительства і правлячі класи зосереджують всі свої сили, весь свій досвід, всю свою увагу на тім, щоб удержати ся у власті при допомозі політичних средств, хитрості, обманства, підкупу, залякування, отвертого насильства. В боротьбі проти наступного пролетаріату буржуазія приміняє методи, які представляють підсумки всього її досвіду. Політичні партії "демократії" працюють рука об руку в контрреволюційними генералами: перші, стремять ся ізольовати революційний авангард пролетаріату, другі, стремять ся утопити його в крові.

Особливості періоду, який переживає капіталістичне суспільство, заключаються в тому, що буржуазія, почуваючи себе над краєм пропасти, перемогла свою пісявоєну безрадість, збрала всі свої сили, відбудувала свій державний і військовий апарат і готова зіпхнути в пропасть пролетаріат і всю людську культуру скорше, чим дозволити си туди самим.

Пролетаріат за час війни надзвичайно поширив ся і об'єднав ся. Місце обмішкання робітників зняли підручки, сиротелізовані дрібні буржуазії і особливо жінки. Величезний зріст жєньско-го промислового пролетаріату за час війни представляє собою одно з найважливіших явищ останніх років. Вся та пролетарська маса вибита з рівноваги, схвилювана, зрелюційонізована. Але в той час, як буржуазія, втративши ґрунт під ногами, володіє сильним апаратом оборони своїх класових позицій, революційний пролетаріат тільки поступен-

но, товчками, на досвіді ошибок будувє апарат свого класового наступу. Ріжні верстви і групи пролетаріату ріжняться по своєму походженню, по своїй кваліфікації, по своїм життєвим умовам і, головнє, по своєму політичному досвіді. Консервативні елементи — робітничі бюрократія і кваліфікована аристократія — представляють собою незначну меншість пролетаріату. Помішкання маса є революційна. Але в той час, як пролетарська молодіж і ті верстви, котрі до недавнього часу були найбільш відсталіми, а тепер політично пробудились, стійкішо рувть ся вперед, більше досвідчені верстви пролетаріату стали під керівництвом революційних боїв, особливо в Німеччині, острожнішими, вимагають від своєї керівної партії глибокої політичної і організаційної підготовки до рішучої боротьби.

Ми бачили в Італії після війни могутній революційний приплив. Соціалістична Партія, входивши тоді в склад ІІІ Інтернаціоналу, вела широку революційну агітацію за диктатуру пролетаріату і совітську систему. Але, парализована реформістичними і центристськими тенденціями, вона нічого не зробила для дійсної підготовки до завоювання власті. Коли робітнича маса, прийнявши агітацію партії серйозно, почала захоплювати в вересні минулого року фабрики, заводи і поміщицькі маєтки, руководячі круги партії налякались наслідків своєї власної роботи і кинули ся назад. Позабавлений керівництва, зраджений власною партією пролетаріат нав жертвою віджившої контрреволюції. В результаті соціалістична партія розколотась комуністи виступили з її складу. Конгрес (Комінтерна) подтвердив виключення партії Сераті зі складу ІІІ Інтернаціоналу. Вона зможе знову найти доступ в його ряди лише в тім випадку, если найде в собі волю і силу зрівняти з реформістами, очиститись від центристських тенденцій і стати дійсною партією революційної боротьби.

В той сам час Конгрес сказав до молоді Комуністичної Партії Італії: "У вашім краю була революційна ситуація. Не тільки промислові, але і сільсько-господарські робітники рвали ся до бою. Значна частина армії була на стороні революції. Капітуляція соціалістичної партії нанесла надзви-

чайний удар пролетаріату і помогла буржуазії тимчасово відбудувати свої політичні позиції. Перше чим ви, комуністи Італії, будете в спромозі перейти в рішучий наступ на буржуазію, ви повинні привернути повністю і цілком довіре Італійського пролетаріату до ІІІ Інтернаціоналу. Ви повинні у свій свій роботі показати йому, що ви являєтесь дійсно партією революційної боротьби мас".

Те саме відноситься і до Німеччини, де не тільки т. зв. Комуністична Робітнича Партія Німеччини, але і відомі елементи в самій Об'єднаній Комуністичній Партії представляють собі шлях до побіди занадто просто, занадто прямолінійно, занадто механічно. Сі "лінійні" елементи видивили особливу теорію офензивної (наступу) і бачуть все завдане партії в теперішню епоху в ряді отвертих революційних атак на буржуазну державу. Ся теорія є в основі ошибочна. Для рішучого наступу на буржуазну державу треба, щоб в сім наступі взяла участь більшість робітничої класи, а для того необхідно, щоб ся більшість побачила в комуністичній партії не тільки боеву організацію найбільш відважних робітників, але і політичну організацію, спосібну забезпечити побіду. Боротьба проти буржуазної держави, на сторожі котрої стоять знамениті стратеги контрреволюції, зовсім не може складатись з одних тільки героїчних наступів. Боротьба ся повинна звучити обороною, наступ, організаційну підготовку, агітацію, пропаганду, скоординувати всі сили і средства для того, щоб притягнути всю пролетарську масу, всі її верстви в загальне русло революційного наступу на капітал.

Світове положення є глибоко революційне. Вибиті з рівноваги робітничі маси, особливо в теперішніх умовах небувалої економічної кризи, все острійше відчувують неможливість людського існування з затриманем капіталізму. Робітнича маса є революційна, і вона се виявляє кожний раз, коли є на се можливість. Одинокою силою, котра готова і спосібна вести пролетаріат в полісідний бій, являється комуністична партія. Для того, щоб виконати свою роль, комуністична партія повинна з непокінтою революційною волею звучити умінє орієнтувати ся в обстановках, холоднокровно оцінити умовини боротьби і тим дати багатоміліонним

масам дійсну впевненість в можливості повної і остаточної побіди.

Третій Конгрес Комінтерна зажадав від комуністичних партій всіх країв — підняти ся на вищу тактичну ступінь. Напівнаваши знова центристську пасивність, Конгрес перестеріг перед миним революційним легкомудством і авантюризмом заігував вперед, від фантастичних теорій офензивизму. Побіда нам забезпечена і вона близька. Треба тільки уміти її взяти. В теперішніх умовах підготовча робота може бути виконана в найкоротший речинєць. Вона повинна бути зроблена. Комуністична партія повинна заволодіти більшістю робітників і робітниць кожної країни. Третій Конгрес ясно і твердо вказав комуністичним партіям їх шлях. В історію світової боротьби ІІІ Конгрес Комуністичного Інтернаціоналу увійде, як школа революційної стратегії.

Л. Троцький.

ДАЛЕКИЙ СХІД.

Вашингтонська конференція в першій мірі урегулювати положення на Далекому Сході. Ініціаторкою вашингтонської конференції є Америка. Задержавне рівноваги сил на Далекому Сході, прощине атмосфери, яка грозить скорим виходом, лежить у великій мірі в інтересі сїї самої Америки. Не диво отже, що ціла американська преса на передодні вашингтонської конференції одностайно підчеркнула, що обмежене зброєнь не дозволяє до цілі, а навіть було би небезпечним кроком, як би його не попередила згода між всіми державами, що мають якінебудь інтереси в Азії.

Предметом ненависті є одностайно якось Злучених Держав є маленька Японія. Та Японія, яка за весь час світової війни хоч малу і дуже обмежену проявила активність, то користі, які припали їй в участі, далеко не малі.

Користи на Сибірі переросли навіть сподівання Японії. Російська революція і боротьба між совітами і ріжними контрреволюційними організаціями дали Японії спромозу осягнути такі кошти, які в інших умовах були цілком виключені. Колчак, Семенов, Каппель, барон Унгерс всім силами було підтримувані Японією, в заміну за що окупувала вона Владивосток і частину побережжя. Її впливи найбільше зро-

зли за отаманства Семенова, коли Японія взяла під свій покров цілий противобольшевицький рух, даючи йому повне матеріальне забезпечення. Та сї впливи не довго тревали. Большевизма пропаганда робила своє, в Миколаєвську впадо 800 японських жовнів, фінансові тягарі збільшували ся, а опозиція в самій Японії зростала і домагала ся закінчення мілітарних авантур.

Се привело Японію зализити приамурський і забайкальський край, Чіту і частину побережжя. Семенов без охоти японських багнетів мусів відкати перед гнівом населення, яке в жовтні 1920 р. прокинувало в Чіті загально відому републику Далекого Сходу. Свої впливи обмежила Японія на Владивосток і побережжя. Господарила як у себе дома. Весною сего року постарала ся, щоб скинути невигідний владивостокський уряд і спрелував новий, уряд Меркулова, який є сїлим орудем в її руках.

Одностайно розпочала вона переговори з Далекосхідною републикою. Вислідом їх було се, що Японія зрезигнувала з військової окупації сего краю, одначе одержала далекодучі господарчі концесії. Віддано їй лісові і гірничі концесії в забайкальському краю, право риболовства, будову залізниць і 30 літню аренду Сахаліну, що правда, тільки половини, бо вона якраз лишилась Росії по війні 1904 року, одначе багату в вугіль і нафту.

Не менші користи мала Японія і в Китаю, де захопила вона всьї в'язи, хоч формально Китай лишив ся суверенною державою. Обставини уложили ся тут зовсім в користь Японії. Європейські держави були заняті війною і спорами, а тимчасом Японія мала вільну руку і могла спокійно і без перешкод передовити свої наміри в діло. Японія, країна культурно високо стояча, з розвиненим промислом і надміром населення, дуже легко потрафила підчинити собі так віддалений край як Китай, в якому вічні непокори і зворушення не дозволяли сїй країні піднести ся. Ні європейські держави ні Америка не могли в час війни інтервенювати, бо мали багато до діла в інших справах, в даному випадку важливіших для них, тому з боку пригладали ся вони, що робить далекосхідний політик. Шойно тепер, коли війні випадки затихли, а марев нові війни стануло знову перед очима, тим разом уже на Далекому Сході взято під розвагу і сю справу.

В далекосхідному питанні заінтересована в першій мірі Америка. Зріст впливів Японії, її здобутки на Сибірі, не обмежені концесії в Китаю, її беззастанні зброєня, все те негідне для Америки і ставить її в непевне положення. Противопольська пропаганда в Китаю за останні часи дуже зросла. Дійшло до того, що Китай просив о хорону уряду Злучених Держав, обіцяючи за се ріжні економічні уступки.

На сій підставі Америка запросила на конференцію до Вашингтону і представників Китаю, хоч як сего не бажав японський уряд, а навіть сего не сподівав ся. Має се бути свого роду притягнене Японії до міжнародного суду.

Чи примінить ся Японія до винесених постанов, покажуть найближні дні. ("Вперед")

3 ПІД ШЛЯХОЦЬКОГО ЯРМА.

З ГУЦУЛЬЩИНИ.

Вже третій раз за останній місяць через Коломию переходять громади Гуцулів на заробітки. Перейшли вже сотні людей і ще мають недовозі переходити.

І прийдє пора, що найкраща закутина гуцульської землі опустіє, бо її мешканці йдуть у світ, виснажені ріжними пиякми, йдуть ради шматка хліба продавати дідачам свою силу і здоров'є.

Йдуть вони в чужу сторону, бо вдома діти пухнуть з голоду, бо лихоліте винищило Гуцульщину до тла. Забрало пащу і тепер Гуцул випроде останню овечку.

Йдуть Гуцули на роботи, хоч у себе праці є немало: там де села попанені, понижені війною, та не зарегульовані ріки заливають гуцульські поля, зривають дороги, що хоч вночі на шляху не показуй ся.

Чимже відбудувати села, коли підмога дістаєть ся тільки колоністам? Як регулювати ріки, коли ніхто не дбає про громаду, а як дбає, то в який спосіб, що бавить ся фабричними "гуцульських депутатів"?

Одні Гуцули мандрують в чужину а другі вже 19 місяців гинуть у коломийських тюрмах, без слїдства і розправи. Трийцять трох Гуцулів страдало в тюрмі, а їхні родини умирають з голоду і розпукі!

А по селах гуляють пошести, недуги і тиф.

3 ЛЕМКІВЩИНИ.

Часи переворотів, творене "незалежної укр. держави" не лишила ся без впливу і на населене забутої всіми Лемківщини. Немов грізна хвиля перекотилась ся через Лемківщину струя повстання і прочистила нашу закутину, відсвіжила. І Українці і москвофіли забажали праці і визволення. Але горлячка розпалених недорослих "руських" фанатиків знівечила нашу закутину, відсвіжила. І Лемко сїв тихо, зняв ся працю на рілї, але він все ще вірить і жде. Тимчасом молоді рветь ся до науки, знань і праці.

В с. Розділь засновано ткацьку спілку, касу Райфаєзна, склад машин, а молоді закладає драматичні гуртки. Недавно відбула ся вистава комедії: "Мартин Боруля", приготувалась ся до вистави "Не ходи Грицю".

В с. Смереківці організовано хор і виставлено комедію "Сватаня на Гончарівці". Приготовляеть ся також кооперативна робота. У Гладишеві бажано селяни заложити читальню "Просвіти" але староста не дає дозволу.

В народі будить ся свідомість, бажане кращого життя, треба тільки інтелігенції використати натерпіння населення, виректи ся старих провідників шкідників і повести народ на новий шлях соціальної свідомості.

Народ чекає. До діла!

Лемко.

ДАНИНА В ПОЛЬЩІ.

"Вперед" з 17. листопада пише:

Щоби ратувати державний скарб Польщі перед банкрутством, хоче новий міністер польських фінансів Міхальскі перевести проект примусової данини від всього населення. Данину малоб платити ся від неможливості, домів, ґрунтів, від доходів, зарібіків, а навіть меблів.

Комісії та підкомісії польського союму радять тепер над ним проектом. До згоди не можуть дійти, бо всі хотіли би викрутити ся від сїї данини, щоби зіпхнути її старим звичаєм на найбільшійших. Що так є, сього доказом дискусія над даниною в соймовій підкомісії для сїї справи, яка на останньому засіданні рішила, що рішніки мають дати 50 мільярдів, замість пропонуваних 67 мільярдів, в тому сама Східна Галичина 10 мільярдів марок, на що ніяк не хоче згодити ся Вітос і хлопські партії.

Визискують Східну Галичину.

Комісія для данини в польському союмі піднесла мнєжний для торгівлі і промислу у Східній Галичині з 30 на 50 процентів, в наслідок чого сїдноталітний промисл і торговля замість 4 мільярдів заплатити 8 мільярдів, в цілі обкладення в бувшому королівстві.

3 чортківської тюрми.

З Чорткова до "Вперед" пишуть:

Житє політичних в'язнів у чортківській тюрмі стає невимощим. Політичних в'язнів, між якими є особи, що сидять вже 13 місяців, перенесено із спільної келї знову до одинок або приміщено їх із звичайними злочинцями. Політичний в'язень Давид Винарський, студент з Великої України, сидить в спільній келї із одним злочинцем, засудженим на смерть, який змушує ся над Винарським в страшний спосіб. Всі просять і протести в'язнів збуває начальство сміхом і кпинами. Студент Винарський на знак протесту почав голодувати, яка триває вже третій день. Нещасний в'язень лежить хорий, а заряд кпить собі з нього.

Товариші! Відновляйте переплату на "У. Р. В."

І. Кулик.

РЕАЛІЗМ, ФУТУРИЗМ, ІМПРЕСІОНІЗМ.

(Докінчене.)

Не вадить також нагадати собі, що іменно представники буржуазії були першими ідеологами соціалізму, правда утопічного (Роберт Овен). Але пролетаріат зумів, забравши з їх теорії найбільш здорові підстави, позбавити її утопічних та шкідливих елементів і надати соціалізму наукового, твердого, класового характеру.

Але, конкретно, яким чином сього добитись.

Засіб є; його вже, фактично, аживаєть ся, хоч ніхто не дав йому досі теоретичного означення.

Сей засіб — я назву його психологічним імпресіонізмом — заключаєть ся, в коротких словах, ось в чім. Мистець свої не здорові, лише психологічні вражіння; се значить, що підся того, що око одержало певні вражіння від того чи иншого явища, йде ще другий процес, психологічний: вражіння зору відбиваєть ся певним чином в мозку і вже після сього мистець виявляє те психологічне вражіння, яке виникло в його мозку.

Річ, зрештою, не така вже нова, може сказати дехто. Так я і не претендує на відкриття нової теорії. Я просто роблю спробу дати теоретичне означення процесові, який вже існує і аживаєть ся; і тим більше перевагу усієї форми мистецтва, що вона не вигадана, а взята з життя і революційної діяльності.

Характерно, що буржуазне мистецтво, зауваживши, що утопічний соціалізм в мистецтві імпресіонізм — переходить в науковий соціалізм — психологічний імпресіонізм, — поспішило ся відгородитись від нього витворенем експресіонізму, нової буржуазно-індивідуалістичної вигадки, в якій головну увагу звертаєть ся навіть не на саме вражіння, а на виявлене його.

Перед психологічним імпресіонізмом велика будучість. Оскільки художники будуть синими своєї класи, пролетарями, остільки про-

летарською, колективістичною,* буде і їх психологія і її виявлення.

Таким чином, іменно імпресіонізм, власне психологічний імпресіонізм має всі права, всі дані на те, щоб стати одинокою формою виявлення творчих досягнєнь Великого Господаря Життя — Пролетаріату.

Ще на закінченє кілька зразків імпресіонізму в поезії. В європейській поезії найбільш яскравим представником імпресіонізму я назвав би Еміль Бергарна останного періоду, як що не брати під увагу його початкового символізму, вплив якого почував ся на Бергарнові і пізнішє.

Не буду приводити довгих цитатів з його, всім знайомих творів "Повстанє", "Бунт", "Трибун" та др. Обмежуюсь двома короткими вибітками з "Повстанє", які характеризують у Бергарного перехід від зорового до психологічного імпресіонізму.

"Циферблати розбити на башне страйнон, Не ляєть на площах ровний їх свет, Словно очі столяни смежили ресниця: Времени более нет".

Тут три моменти. Перший вражіння зору — в перших двох рядках; другий, з відтінком символізму, — в третім рядку; третій момент (в останньому рядку) — психологічне вражіння, яке виникло в результаті першого, зорового: повстанє захоплює масу цілком, примушуючи її позбуватись всього старого, всього попереднього, навіть уявлєнь о часі. Але се повстанє не хаотичне, не анархічне; в тій самій поезії ми зустрічаємо не мало місць, які вказують на свідомість і навіть організованість руху.

А от другі рядки:

Солдати не знають, що правий, не правий... Трескат как всегда барабаны, Но пальцы устади касались к куркам.

В трох рядках — роль війська в революції; звичайно, для нас вона накреслена несправжньою, але треба мати на увазі, що се писало ся за довго до нашої революції, в буржуазній країні, під впливом психологічного вражіння яке виникло у автора в результаті зорового вражіння під салдат імперіалістичних армій, позбавлених свідомого життя узброєних манікінів.

В українській поезії ми маємо трох найбільш цікавих яскравих представників імпресіонізму: Павла Тичину, Василя Чумака і Вас. Еллана.

Ось Вам "Революція" П. Тичини:

На майдані коло церкви
Революція іде
— Хай чабан, усі гуцули,
— За отамана буде!

В кількох рядках — повний, яскравий, зрозумілий і живий образ селянської революції. І ясно почуваєть ся, що се — революція свідомо, рух бідноти, бо всі вибирають на "отамана", себто керівника повстання — не старшину, не бувшого станового, навіть не військового, а чабана, найнижшого і найбільшого.

Революція захопила всіх, все населення, навіть тих, хто безпосередно в ній участі не може брати:

...Засмуглили матери:
— Ой, світи-ж ти їм дорогу,
Ясен місяць у горі!...

Се мати благословляє на революційний подвиг дітей, розуміючи, скорше — почуваючи, що вони роблять святе, велике діло.

Чудові зразки психологічного імпресіонізму дав Василь Чумак. Се — його "Погром", "Офіра" та инші. "Погром" не потребує пояснєнь. Доводить ся тільки подивлятись тому надзвичайному умінню, з яким молодий поет, в такій короткій формі, дав такий складний і змістовий образ.

В "Офірі" — надзвичайно справедливе розумінє і ролі мистецтва і процесу його праці підчас революції:

— Школу вітри і тротуари сповнить ярим змістом
На плякатах не атрамент. І не фарби. Кров.
Пензлі-пучки умочайте в колектив-небесю.

Се вже не футуристично-барабанність. Ось вам умовини праці й творчості підчас революції:

Смуги втомі під очима. Воскові облича.
Але фарбами паякати клічем, клічем, клічем.

Яке свідоме відношенє до дійсності і яка немируча при сьому енергія!

Бо, навіть, коли сили окремого мистця виділяють ся до кінця, коли для нього "догалає день" і залишаєть ся тільки "ще хвилина", — він не тратьте віри в непереможність революції та її могутнього творця, маси "на бруку".

Безнадійно? Є надія. Ось: на цьому бруку. Переможи. Пюнери. Тисну вашу руку.

У Вас. Еллана психологічний імпресіонізм має відкриті часами до символізму ("О, меч Мадонни комунара!"), часами до римованої реторики, дуже талановитої, але місцями не щирої.

Але у "Повстаню" — він дає кілька майже ідеальних зразків психологічного імпресіонізму:

Рантом п-ббх! — і другий, третій стріл трівожний,
Кулемет нервово зататакув...
Легко так дісталась перша перемога,
Ворога змішав безумно смілий напад.
Панцирник здобуто... Ах, не для підмоги...
І серця трівога тисла в чорних лапах.

Ось вам, у шістьох рядках, в цілком зрозумілій формі (чого завжди бракує футуристам) майже весь процес повстання, певніше — терористичного акту, і навіть переживання його учасників.

Далі — вся психологія тероризму:

Душ блажить пекучо повна шверть,
Розгорілась, ярилась любовю:
За життя розпалат тільки кровю,
Тільки смертю переможеш смерть.

І нарешті — упертість і закономірна нестримність походу революції, якого не спинять окремі удари і невдачі.

Гарячково стухав, поспішався телеграф,
Знову кинув іскру Комітет:
— Крой горить на наших прапорах! Наша кров — Вперед!

Час кінчити статтю, яка вже й так розтягнулася. Хоч треба сказати, що тема далеко не невичерпана і, наскільки підняла ся полеміка з приводу порушених мною питань, багато ще аргументів найдеть ся для підтвердження вже наведених засад, а в першу чергу — справедливості нашої оцінки психологічного імпресіонізму; бо за нього — наймогутніший фактор: само життя, сама революційна дійсність.